

Wydział Prewencji

KOMENDY WOJEWÓDZKIEJ POLICJI w KRAKOWIE

PRZESTĘPCZOŚĆ NIELETNICH

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Przestępczość nieletnich to w głównej mierze czyny mające bezpośredni wpływ na tzw. poczucie bezpieczeństwa zwykłego mieszkańca.

Struktura przestępczości nieletnich na przestrzeni okresu poddanego analizie (1999-2006) kształtowała się, bowiem w ten sposób, że czyny z 5 kategorii tj.

- kradzież cudzej rzeczy,
- kradzież z włamaniem,
- przestępstwa rozbójnicze,
- bójka, pobicie,
- przestępstwa narkotykowe,

stanowiły do 80% w całej przestępczości nieletnich.

Sposób popełniania czynów w tych kategoriach przez osoby nieletnie cechuje „**duża spektakularność**”, są to często działania wręcz na pokaz, w sposób jawny na oczach innych uczestników, nacechowany swego rodzaju zuchwałością, nieletni często nie kryją się z tą działalnością, wręcz chwają się swoimi wyczynami przed rówieśnikami oraz lokalnymi społecznościami

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Zdarzenia przestępcze będące udziałem osób nieletnich w dużym stopniu nacechowane są elementami **agresji** tak fizycznej jak i psychicznej.

Szacunkowe dane wskazują, że w ogólnej liczbie przestępstw popełnionych przez nieletnich przestępstwa, w których stwierdzono agresję psychiczną bądź fizyczną stanowiły do **60%** w całej przestępczości nieletnich.

Chodzi głównie o zdarzenia z kategorii: przestępstwa rozbójnicze, bójka, pobicie, groźby karalne, naruszenie nietykalności cielesnej itp.

Zjawiskiem zauważalnym jest również **niewspółmierność zachowań agresywnych** ze strony nieletnich do sytuacji, w których się ci nieletni znajdują.

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Przestępczość nieletnich **cehuje seryjność**, tzn. nieletni popełniając przestępstwo i "nie ponosząc za nie konsekwencji", bo nie zostało ono wykryte kontynuuje przestępcze działania z reguły do czasu "sprawy na policji".

Świadczy o tym m.in. to, że ilość spraw przekazanych do sądów rodzinnych zawsze jest od 3 do 5 razy mniejsza niż ilość udowodnionych nieletnim czynów karalnych. Co roku jak wynika ze szczegółowych analiz, policja prowadziła szereg spraw wobec nieletnich, którym zarzucano popełnienie od kilku do kilkudziesięciu przestępstw.

Brak reakcji ze strony osób dorosłych na zachowania nieletniego będące przestępstwem często skutkują tym, że dochodzi do popełnienia kolejnych przestępstw przez nieletniego. Zasadą jest również to, że zwiększa się częstotliwość popełniania czynów oraz ich tzw. ciężar gatunkowy.

Ze zjawiskiem seryjności wiąże się również zagadnienie działania w warunkach **recydywy** tzn. pewnej liczby nieletnich, którzy z popełniania przestępstw uczynili sobie styl życia. Często są to nieletni, wobec których sąd stosuje środki izolacyjne. Nieletnich tych cechuje bardzo wysoki stopień demoralizacji.

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Systematycznie od 1999 roku rośnie liczba nieletnich, którym udowodniono popełnienie przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Narkotyki często występują w tle innych przestępstw popełnianych przez osoby nieletnie, bądź zachowań wskazujących na postępującą demoralizację:

- popełnianie innych przestępstw w celu zdobycia środków finansowych na narkotyki,
- popełnianie przestępstw pod wpływem narkotyków,
- popełnianie przestępstw "dyscyplinujących" klienta - pobicia, groźby karalne, zmuszanie do określonego zachowania, itp.!!!
- kreowanie swoistej "mody na narkotyki" przez środowiska młodzieżowe np. środowisko szkoły, środowisko placówki wychowawczej, środowisko osiedlowe.

„Przestrzeń szkoły” stanowi obszar intensywnego zainteresowania osób rozprowadzających narkotyki i to na tym poziomie rozpoczyna się często tworzenie swoistego łańcuszka powiązań, zależności i powinności na linii dealer-klient. Często również mamy do czynienia z prawidłowością, że klient staje się dealerem.

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Niepokojącym zjawiskiem w obrębie zjawiska przestępczości nieletnich jest rosnący udział w zdarzeniach wyczerpujących znamiona przestępstwa bądź wykroczenia **osób, które nie ukończyły lat 13** - małoletnich, oraz obniżanie się wieku "inicjacji przestępczej".

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osoby takie nie odpowiadają "karnie" za swoje czyny, prowadzone są jedynie czynności o charakterze opiekuńczo wychowawczym.

Niepokój budzi zarówno fakt zwiększającej się z roku na rok liczby osób małoletnich wchodzących w konflikt z prawem jak i to, że coraz częściej czyny popełniane przez te osoby mają duży ciężar gatunkowy: rozboje, włamania, kradzieże.

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Skuteczność działań podejmowanych w odniesieniu do nieletnich sprawców przestępstw uzależniona jest w znacznym stopniu **od szybkości reakcji** poszczególnych osób i instytucji będących bezpośrednio „w pobliżu nieletniego” - sąsiedzi, rówieśnicy, rodzice, szkoła/placówka opiekuńcza, policja itd.

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Szanowni Państwo

Na nauczycielach i szkole spoczywa szczególny obowiązek reagowania na niepokojące sygnały w zachowaniu uczniów.

Szkoła z racji powszechnego charakteru i funkcji jest terenem, na którym w różnym stopniu i w różnej postaci, ujawniają się niemal wszystkie nurtujące młodzież problemy.

Szkoła zobowiązana jest do wczesnego rozpoznawania niedostosowania społecznego i podejmowania stosownych oddziaływań profilaktycznych, wychowawczych, a wobec uczniów niedostosowanych działań resocjalizacyjnych.

Właściwa reakcja wychowawcy, pedagoga czy wreszcie dyrekcji, adekwatna do sytuacji oraz powiadomienie w razie potrzeby stosownych instytucji mogą w istotny sposób zwiększyć skuteczność oddziaływań.

TRENDY PRZESTĘPCZOŚCI NIELETNICH

Bardzo ważne jest umiejętne i w pełni profesjonalne przeprowadzenie interwencji z zachowaniem wszelkich praw zarówno dzieci jak i rodziców.

Jednym z elementów o dużym znaczeniu dla powodzenia tych działań powinna być jak najszersza **świadomość prawna** nauczycieli i pedagogów o tym, jakie zachowania względem nauczycieli, ze strony uczniów stanowią przestępstwo, a co za tym idzie, w jakich sytuacjach nauczyciel ma prawo bronić się przed agresją uczniów na drodze prawnej.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Groźba karalna - art. 190 kodeksu karnego

... kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 ...

Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Groźba karalna - art. 190 kodeksu karnego

Przestępstwo groźby karalnej polega na groźeniu innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę, lub na szkodę osób jej najbliższych, a sposób, w jaki ta groźba została wyrażona uzasadnia obawę, że może być spełniona.

Groźba może być kierowana przeciwko osobie - pobicie, zabicie, okaleczenie, fałszywe oskarżenie itp. lub przeciwko mieniu osoby - zniszczenie samochodu, spalenie domu, wybicie szyb w mieszkaniu itp.

Dla bytu przestępstwa z art. 190 kk istotne jest by groźba wzbudziła obawę (subiektywną, odczuwalną w sensie psychicznym) u osoby, do której została skierowana, nie ma natomiast znaczenia czy istnieją obiektywne warunki zrealizowania groźby jak również to czy sprawca rzeczywiście zamierzał ją spełnić. Popelnienie przestępstwa następuje w momencie, gdy groźba została skierowana (słownie, pisemnie, za pomocą gestu lub w inny sposób) do osoby.

Można powiedzieć, że przepis art. 190 kk chroni prawo człowieka do wolności od strachu.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Zmuszanie do określonego zachowania - art. 191 kk

...kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia podlega karze pozbawienia wolności do lat 3...

Ściganie następuje z urzędu.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Zmuszanie do określonego zachowania - art. 191 kk

Działanie przestępne określone w tym przepisie polega na użyciu wobec osoby przemocy (chodzi tu o przemoc w sensie fizycznym, bezpośrednim np. przytrzymanie, wypchnięcie z pomieszczenia, nie wpuszczenie do pomieszczenia) albo groźby bezprawnej w celu zmuszenia jej do określonego zachowania, zaniechania lub znoszenia - niezgodnego z wolą tej osoby.

Dla bytu przestępstwa nie jest istotne czy pokrzywdzony uległ groźbie bezprawnej lub przemocy zastosowanej przez sprawcę.

Przestępstwo dokonuje się już w momencie zastosowania groźby lub przemocy.

Przepis ten chroni prawo człowieka do wolności i swobody postępowania.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Zniesławienie - art. 212 kk

...kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności podlega karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku...

Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Zniesławienie - art. 212 kk

Przepis ten chroni przed zniesławieniem dobre imię człowieka, grupy osób, instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej.

Zniesławienie polega na pomawianiu podmiotów wymienionych wyżej o postępowanie lub właściwości mogące poniżyć je lub narazić na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania danego zawodu:

- postępowanie i właściwości - np. niekompetencja, utrata zdolności do wykonywania zawodu, alkoholizm, uzależnienie od środków psychoaktywnych, właściwości to także cechy charakteru, umysłu, zdolności lub ich brak, stan fizyczny zdrowotny itp.
- utratę zaufania - niezbędnego do wykonywania określonego zawodu np. nauczyciela czy lekarza.

Dla istoty przestępstwa nie jest niezbędny skutek w postaci poniżenia lub utraty zaufania wystarczy tu samo zagrożenie, możliwość jego nastąpienia.

O tym czy wiadomości są zniesławiające nie decyduje subiektywne odczucie pokrzywdzonego, lecz ocena obiektywna tzn. czy w odczuciu społecznym jest to zniesławienie.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Zniewaga - art. 216 kk

...kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do tej osoby dotarła podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności...

Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Zniewaga - art. 216 kk

Przepis chroni godność osobistą człowieka.

Zniewaga to inaczej zachowanie wyrażające pogardę dla innej osoby wyrażoną zwykle w postaci epitetu słownego, ale można ją także wyrazić pismem, wizerunkiem obelżywym, gestem, działaniem bądź zaniechaniem.

O uznaniu danego zachowania za zniewagę decydują utrwalone zwyczaje społeczne, a nawet środowiskowe.

Zniewaga może być dokonana w obecności osoby znieważanej lub pod jej nieobecność, lecz publicznie albo niepublicznie, ale z zamiarem by dotarła ona do osoby znieważonej.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Naruszenie nietykalności cielesnej - art. 217 kk

...kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku...

Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Przykładowe sytuacje, gdy zachowania ucznia względem nauczyciela mogą być traktowane jako przestępstwo

Naruszenie nietykalności cielesnej - art. 217 kk

Przepis chroni prawo człowieka do nietykalności cielesnej.

Przestępstwo to nie wiąże się jednak z narażeniem zdrowia na szwank, nie jest uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia - nie powoduje, bowiem zmian anatomicznych ani fizjologicznych w organizmie ludzkim.

Typowym działaniem jest uderzenie innej osoby (najczęściej ręką), może to być również np. kopnięcie, popchnięcie, przewrócenie, pociągnięcie za włosy, oplucie, rzucenie w osobę jakimś przedmiotem, oblanie wodą lub nieczystościami.

Naruszenie nietykalności cielesnej nie pozostawia na ciele śladów lub pozostawia jedynie nieznaczne i przemijające ślady - siniak, zaczerwienienie, zadrapanie lub chwilowy ból fizyczny.

Wydział Prewencji

KOMENDY WOJEWÓDZKIEJ POLICJI W KRAKOWIE

